

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Efter grundlovens § 31, stk. 2, fastsættes de nærmere regler for valgtrettens udøvelse gennem valgloven. Denne skal tillige fastsætte valgmåden på en sådan måde, at der sikres »en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne«.

I den gældende valglovs § 43 opstilles tre betingelser, hvoraf mindst en skal være opfyldt for, at et parti repræsenteres i Folketinget:

1. Partiet skal opnå mindst ét kredsmandat.
2. Partiet skal inden for hvert af to af de tre hovedområder opnå mindst lige så mange stemmer som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i området er afgivet pr. kredsmandat.
3. Partiet skal i hele landet opnå mindst 2 pct. af de afgivne gyldige stemmer.

Det har fra tid til anden givet anledning til diskussion, hvorvidt disse betingelser er i overensstemmelse med grundlovens § 31, stk. 2, men Østre Landsret har ved sin dom af 20. december 1972 billiget, at der i valgloven stilles krav til den kvantitative styrke af en »anskuelse«, før den opnår ret til at indgå i den ligelige fordeling.

En eventuel ophævelse eller skærpelse af de gældende adgangsbetingelser beror derfor udelukkende på politiske overvejelser. Det må dog antages, at adgangsbetingelserne uden videre vil kunne lempes inden for grundlovens rammer, mens der må være en grænse for, hvor meget de vil kunne skærpes, før det bliver grundlovsstridigt.

Socialistisk Folkeparti har ved adskillige lejligheder tilkendegivet sin uenighed i de gældende adgangsbetingelser, dels fordi det er udemokratisk, at et parti kan opnå stemmer til tre mandater uden at opnå repræsentation, dels fordi adgangsbetingelserne i et vist omfang påvirker valgets udfald til ugunst for partier, der forud for valget ikke entydigt ser ud til at opfylde adgangsbetingelserne.

Et flertal i Folketinget har imidlertid ved flere lejligheder, senest ved 1. behandling den 24. november 1987 af SF's forslag til lov om ændring af lov om valg

til Folketinget (L 65) om ophævelse af 2-pct.-spærregrænsen (se Folketingstidende 1987-88, forhandlingerne sp. 2422) og i forbindelse med vedtagelsen af den nye valglov i foråret 1987, forkastet forslag om at afskaffe spærregrænsen. Forslagsstillerne finder det derfor omsonst på ny at fremsætte forslag herom.

Ikke desto mindre er det utilfredsstillende, at ca. 150.000 vælgere ikke er repræsenteret i det nuværende Folketing, dels ud fra et principielt demokratisk synspunkt, dels fordi en minimal fremgang eller tilbagegang for et enkelt parti herved afgørende kan forrykke det politiske styrkeforhold i Folketinget. Det kan derfor bero på rene tilfældigheder, om en regering bevarer eller mister sit flertal.

Det foreslås derfor, at der i valgloven indføres en mulighed for indgåelse af valgforbund.

Regler for valgforbund

Valgforbund forudsættes sædvanligvis ikke at være relevante i et valgsystem, der har den største brøks metode som grundlæggende princip. Heri er forslagsstillerne enige.

Når der imidlertid sker et mindre brud med dette princip i form af spærregrænsen, må det være naturligt at foretage en tilsvarende mindre korrektion herfor.

Der er flere muligheder for en sådan korrektion. Enten kan vælgerne forsynes med en »andenstemme«, der kun har gyldighed, hvis deres primært foretrukne parti ikke opnår repræsentation. Eller der kan indføres mulighed for indgåelse af valgforbund.

Fordelen ved den første metode er, at det så er vælgerne selv, der afgør, hvilket andet parti der er mest »nærtstående«. Til gengæld vil metoden administrativt være helt uoverskuelig.

Den anden metode indebærer, at det er det ikkerepræsenterede parti, der på vælgernes vegne afgør, hvilket andet parti (eller hvilke andre partier) man finder mest »nærtstående«, men den er til gengæld enkel at administrere. Dertil kommer, at valgforbund jo vil være indgået før valgets afholdelse, hvorfor